

DRUHÁ

Isaac
Asimov

NADACE

ARGO
TRITON

Isaac Asimov
Druhá Nadace

Z anglického originálu *Second Foundation*, vydaného nakladatelstvím Panther Books v Londýně roku 1971, přeložil Viktor Janiš.

Ilustrace na obálce Michael Whelan.

Grafická úprava obálky Lukáš Tuma.

Sazba Petr Teichmann.

Odpovědný redaktor Miloš Urban.

Technický redaktor Milan Dorazil.

Jazyková redaktorka Hana Musilová.

V roce 2021 vydal Stanislav Juhaňák – Triton,
jako svou 2669. publikaci, 628. svazek edice Trifid
a nakladatelství ARGO,
jako svou 4646. publikaci, 11. svazek edice Fantastika.
Vytiskla tiskárna Akcent.

Vydání čtvrté, v tomto překladu třetí, v Argu a v Tritonu druhé.

ISBN 978-80-7553-919-9 (Juhaňák, Stanislav – Triton)

ISBN 978-80-257-3543-5 (Argo)

Knihy nakladatelství Triton si můžete za zvýhodněnou cenu
objednat na www.tridistri.cz.

Knihy nakladatelství Argo distribuuje knižní velkoobchod
Kosmas, e-mail: odbyt@kosmas.cz, www.firma.kosmas.cz.
Knihy je možno zakoupit také v internetovém knihkupectví
www.kosmas.cz

Prolog

První galaktická říše přetrvala desítky tisíc let. Pod její centralizovanou správou, někdy tyranskou, jindy benevolentní, vždy však spořádanou, spadaly veškeré planety v celé galaxii. Lidé si již nedokázali představit, že by tomu mohlo být jinak.

Všichni až na Hariho Seldona.

Hari Seldon byl poslední velký vědec První říše. To on plně rozpracoval vědu zvanou psychohistorie – kvintesenci sociologie, vědu, která studovala lidské chování redukované na rovnice.

Zatímco chování jednotlivců je nepředvídatelné, reakce davů se podle Seldonových zjištění dají statisticky zpracovat. Čím větší dav, tím větší přesnosti lze dosáhnout. A Seldon nepracoval s ničím menším než s obyvatelstvem celé galaxie, která v jeho časech čítala bezmála trilión duší.

A právě Seldon navzdory selskému rozumu i všeobecnému přesvědčení předpověděl, že ona úžasná Říše, která vypadala tak silná, se ve skutečnosti nenapravitelně rozkládá a upadá. Předpověděl (anebo vyřešil rovnice a interpretoval jejich symboly, což vyjde nastejno), že pokud bude galaxie ponechána sama sobě, nová ústřední vláda se zrodí až po třiceti tisících letech utrpení a anarchie.

Seldon se rozhodl s tímto nepříznivým trendem bojovat a připravit takové podmínky, aby mír a civilizace byly obnoveny již za tisíc let. Uvážlivě založil dvě kolonie vědců, které nazval „Nadacemi“. Záměrně je založil na „opačných koncích galaxie“. Jedna Nadace se těšila plné pozornosti médií, existence té druhé se naopak utulala.

V románech *Nadace a Nadace a Říše* se vypráví o prvních třech staletích dějin První Nadace. Ta začínala jako malé společenství encyklopedistů zapadlých v prázdnotě vnější galaktické periferie. Pravidelně čelila krizím, při nichž se dostala do sevření socioekonomických proudů té doby a lidských proměnných. Manévrovací prostor měla přitom omezený pouze na

jeden postup, a když se tímto směrem vydala, otevřel se před ní nový horizont rozvoje. To vše naplánoval Hari Seldon, který byl tou dobou již dávno mrtvý.

Díky technologické převaze ovládla První Nadace okolní planety, dávno upadlé do barbarství. Postavila se vojenským diktaturám, které se odtrhly od skomírající Říše, a porazila je. Postavila se i zbytku Říše pod jejím posledním silným císařem a posledním silným generálem a porazila ji.

Potom však musela čelit něčemu, co ani Hari Seldon nemohl předpovědět, drtivé síle jediného člověka – mutanta. Tvor známý pod přezdívkou Mezek se narodil se schopností libovolně ovlivňovat emoce cizích lidí a formovat jejich myšlení. Z jeho nejzatvrzejších protivníků se stávali jeho oddaní služebníci. Armády s ním nemohly a ani *nechtěly* bojovat. První Nadace se před jeho mocí musela sklonit a Seldonův plán se zčásti ocitl v troskách.

Zůstala záhadná Druhá Nadace, cíl veškerého pátrání. Mezek ji musí najít, aby završil ovládnutí galaxie. Ti, kdož zůstali věrní zbytku První Nadace, ji musí najít ze zcela jiného důvodu. Ale kde je? To nikdo nevěděl.

Tohle je tedy příběh o pátrání po Druhé Nadaci!

Část první

Mezek pátrá

Dva muži a Mezek

MEZEK ... Po pádu První Nadace dostaly konečnou podobu konstruktivní prvky Mezkova režimu. Právě on se po definitivním rozpadu galaktické Říše zapsal do dějin jako první vládce sjednoceného prostoru skutečně imperiálního měřítka. Předchozí komerční impérium padlé Nadace bylo i přes nehmatatelnou podporu psychohistorických proroctví různorodé a volně propojené. Nedalo se vůbec porovnat s Mezkovou centralizovanou Unií světů, zahrnující jednu desetinu objemu galaxie a jednu patnáctinu jejího obyvatelstva. Obzvláště za éry takzvaného Pátrání...

GALAKTICKÁ ENCYKLOPEDIE¹

O Mezkovi a jeho říši se toho v Encyklopedii pochopitelně píše mnohem více, ale prakticky nic se již nevztahuje k našemu tématu a pro naše účely je jazyk encyklopedistů většinou příliš suchý. Mezkovo heslo pojednává především o hospodářských podmínkách, které vedly k vzestupu „Prvního občana Unie“ (jak si Mezek nechával oficiálně říkat), a ekonomických dopadech jeho vlády.

Pokud autor příslušného hesla mírně žasne, jak nesmírně rychle dokázal Mezek během pěti let vybudovat rozsáhlé panství, nenechává to na sobě znát. Pokud ho dále překvapuje náhlé ukončení expanzivní politiky ve prospěch pětileté konsolidace území, pak to tají.

¹ Všechny citace z *Galaktické encyklopedie*, jež zde se svolením nakladatele přetiskujeme, pocházejí ze sto šestnáctého vydání z roku 1020 EN, které vyšlo péčí Nakladatelství Galaktické encyklopedie na Terminu.

Necháme tedy Encyklopedii být, vydáme se k cíli vlastní cestou a budeme se věnovat dějinám Velkého mezivládí – mezi Prvním a Druhou galaktickou říší – od konce oněch pěti let konsolidace.

Pokud jde o politiku, panuje v Unii klid. Její hospodářství vzkvétá. Málokdo by vyměnil mír za Mezkovy pevné vlády za chaos, který mu předcházela. Na planetách, které před pěti lety znaly Nadaci, možná mnozí nostalgicky litovali, ale víc už nic. Vůdci Nadace byli mrtví, pokud byli neupotřebitelní, a konvertovaní, pokud byli užiteční.

A ze všech konvertovaných byl Han Pritcher, dnes generálporučík, ten nejužitečnější.

Za Nadace byl Han Pritcher kapitánem a příslušníkem demokratické opozice. Když Nadace padla Mezkovi k nohám bez boje, Pritcher s ním bojoval. Tedy do té doby, než byl konvertován.

Nešlo o konverzi v běžném slova smyslu, kdy člověk změní názory pod tlakem lepších argumentů. To Han Pritcher věděl moc dobře. Byl obrácen, protože Mezek jakožto mutant byl díky svým mentálním schopnostem s to zcela změnit člověka k obrazu svému. Ale to Pritcherovi naprosto vyhovovalo. Samotná spokojenost s konverzí byla jejím hlavním příznakem, ale Han Pritcher už na to ani nebyl zvědavý.

Když se teď ten ostřílený cestovatel a agent rozvědky vracel ze své páté velké expedice do nezměrných prostor galaxie za hranicemi Unie, těšil se na nadcházející rozhovor s „Prvním občanem“ přímo bezelstně. Jeho přísná tvář vypadala, jako by ji vydlabali z tmavého dřeva bez žilek a jako by při sebemenším pokusu o úsměv měla popraskat. Žádná radost na ní nebyla znát – ale ono jí ani nebylo potřeba dávat navenek najevo. Mezek viděl emoce uvnitř do nejmenšího detailu, tak jako by si obyčejný člověk povšiml zaškubnutí obočí.

Pritcher nechal vznášedlo ve starých vícekrálovských hangárech a vešel na pozemek paláce pěšky, jak se to po všech vyžadovalo. Ušel půldruhého kilometru po prázdné a ztichlé silnici s vyznačenými šipkami. Pritcher věděl, že na mnoha čtverečních kilometrech palácových pozemků není jediný strážný, jediný voják, jediný ozbrojený muž.

Mezek nepotřeboval chránit.

Mezek byl svým nejlepším, všemocným ochráncem.

Pritcher se zaposlouchal do svých měkkých kroků. Před ním se už rozprostíraly pableskující, neuvěřitelně lehké a neuvěřitelně silné kovové zdi, v troufalých, přehnaných a takřka hektických obloucích, tak typických pro architekturu pozdní Říše. Tyčily se nad prázdnými pozemky i přelidněným městem na horizontu.

Uvnitř paláce dlel sám onen muž, na jehož nelidských schopnostech byla závislá nová aristokracie a celá struktura Unie.

Ohromné hladké dveře se před generálem majestátně otevřely a on vešel dovnitř. Vstoupil na velkou a širokou rampu, která se i s ním začala zvedat. Rychle v tom bezhlučném výtahu vyjel až nahoru. V oslňujícím třpytu palácových věží stanul před malými obyčejnými dveřmi Mezkovy komnaty.

Otevřely se –

Bail Channis byl mladý a Bail Channis byl nekonvertovaný. Jednoduše řečeno, Mezek jeho emocionální ustrojení nikdy neupravil. Zůstávalo přesně takové, jaké dostal dědičně do vínku a jak ho později ovlivnilo jeho prostředí. A i to ho těšilo.

Nebylo mu ještě ani třicet a už byl v hlavním městě nesmírně dobře zapasán. Byl hezký, bystrý – a proto ve společnosti slavil úspěchy. Byl inteligentní a rozvážný – a proto slavil úspěchy u Mezka. A oba druhy úspěchu ho úžasně těšily.

A nyní ho Mezek poprvé povolal k osobní audienci.

Šel po dlouhé třpytivé silnici, která vedla přímo k houbovitým hliníkovým věžím, v nichž kdysi, v dobách starých císařů, bydlel kalganský vicekrál. Později byly sídlem nezávislých knížat kalganských, kteří již vládli sami, a dnes v nich přebýval První občan Unie, jenž vládl své vlastní říši.

Channis si pro sebe broukal. Neměl žádné pochybnosti, oč půjde. Přirozeně o Druhou Nadaci! Ten všudypřítomný strašák, jenž Mezka donutil zastavit politiku neomezené expanze a vyměnit ji za statickou opatrnost. Oficiální termín pro tento nový přístup zněl „konsolidace“.

Teď se začaly šířit řeči – a ty se nedají zastavit. Mezek se chystá obnovit ofenzívu. Mezek zjistil polohu Druhé Nadace a teď ji napadne. Mezek se s Druhou Nadací dohodl a rozdělil si s ní sféry vlivu. Mezek usoudil, že Druhá Nadace neexistuje, a zabere celou galaxii.

Nemá cenu uvádět tu všechny fámy, které člověk zaslechl v předpokojích. Nebylo to ani poprvé, co takové zvěsti kolovaly. Nyní ale vypadaly opodstatněnější a všechny nespoutané a rozpínavé duše, kterým svědčila válka, vojenská dobrodružství a politický chaos a které chřadly v dobách stability a zatuchlého míru, znatelně pookřály.

Bail Channis byl jedním z těchto lidí. On se záhadně Druhé Nadace nebál. On se tedy ani nebál Mezka a vychloubal se tím. Někteří lidé tomu bohatému mladíkovi nepřáli a snad zlomyslně čekali, že tenhle veselý miláček žen, jenž si otevřeně utahoval z Mezka vzhledu a poustevnického života, špatně skončí. Nikdo se k němu neodvážil připojit a jen pár se jich odvážilo zasmát, ale když se mu nic nestalo, jeho pověst patřičně vzrostla.

Channis narychlo vymýšlel slova na melodii, kterou si broukal. Šlo o nesmyslné veršičky s opakujícím se refrémem: „Druhá Nadace – sakra práce – konec civilizace.“

Byl v paláci.

Ohromné hladké dveře se před Channisem majestátně otevřely a on vešel dovnitř. Vstoupil na velkou a širokou rampu, která se i s ním začala zvedat. Rychle v tom bezhlučném výtahu vyjel až nahoru. V oslňujícím třpytu palácových věží stanul před malými obyčejnými dveřmi Mezkovy komnaty.

Otevřely se –

Muž, který neměl jiné jméno než Mezek a jiný titul než První občan Unie, se podíval zrcadlovým sklem stěny na osvětlené vznošené město na obzoru.

V houstnoucím šeru vycházely hvězdy a do jedné mu podléhaly.

Na okamžik ho to potěšilo a pak se usmál. Jsou podřízeni osobnosti, kterou jen málokdo v životě viděl.

Mezek nebyl žádná pastva pro oči – jeho vzhled ze všeho nejvíc ponoukal k výsměchu. Ne víc než pětapadesát kilogramů bylo roztaženo do jeho sto sedmdesáti centimetrů. Kostnaté končetiny mu z neladného vychrtlého těla přímo trčely a dojem z vyzáblé tváře vždycky přebil jeho masitý frňák, který z ní vyčníval dobrých sedm centimetrů.

Jen jeho oči nějak nezapadaly do všeobecné frašky jménem Mezek. V jejich jemnosti – a na největšího dobyvatele galaxie to byla podivuhodná jemnost – se zračil smutek, který nikdy nebyl úplně potlačen.

Ve městě byla k mání veškerá myslitelná zábava luxusního hlavního města luxusní planety. Mohl přenést své hlavní město na Nadaci, která byla z jeho porobených nepřátel nejsilnější, ale byla daleko, až na samém okraji periferie. Kalgan mu ze strategického hlediska vyhovoval mnohem lépe – jednak se nacházel mnohem více ke středu a pak měl dlouhou tradici vyhlášeného rekreačního světa pro aristokracii.

Přesto však v jeho tradičním veselí, umocněném neslýchanou prosperitou, nenacházel klidu.

Báli se ho, poslouchali ho a možná ho i respektovali – z dosti značné vzdálenosti. Ale kdo se na něj dokázal podívat bez pohrdání? Jedině ti, které konvertoval. A jakou cenu měla pro něj jejich umělá loajalita? Scházela jí štáva. Býval se mohl ověřit tituly, zavést staré či zbrusu nové rituály, ale to by nic nezměnilo. Lepší – anebo alespoň ne horší – je být prostě První občan – a skrývat se.

Cosí se v něm náhle vzbouřilo a vzpříčilo. Ani kousek galaxie mu nesmí být odepírán. Na celých pět let se zahrabal tady na Kalganu, mlčel kvůli věčné, mlhavé a všeprostopující hrozbě neviděné, neslyšené a neznámé Druhé Nadace. Bylo mu dvaatřicet. Nebyl starý – ale připadal si starý. Jeho tělo bylo zesláblé a na tom nic nezměnily ani jeho fenomenální duševní schopnosti.

Každá hvězda! Každá hvězda, kterou vidí – a dokonce i každá hvězda, kterou nevidí. Všechno to musí být jeho!

Pomstít se všemu. Lidstvu, jehož není součástí. Galaxii, do níž nezapadá.

Studené výstražné světlo nad jeho hlavou zablikalo. Dokázal přesně sledovat, jak se k němu palácem blíží muž, a skoro proti své vůli cítil, jak se přes jeho neurony přelévají měkké vlnky emocionálního obsahu.

Jeho totožnost poznal bez námahy. Byl to Pritcher.

Kapitán Pritcher z někdejší Nadace. Ten kapitán Pritcher, kterého byrokrati upadajícího režimu ignorovali a při povyšování přeskakovali. Onen kapitán Pritcher, kterého připravil o práci na bezvýznamném místě v rozvědce a kterého pozvedl z bahna. Ten kapitán Pritcher, jehož nejdříve jmenoval plukovníkem a posléze generálem a jemuž rozšířil operační pole na celou galaxii.

Generál Pritcher, někdejší zatvrzelý rebel, dnes naprosto loajální. Nikoli snad kvůli výhodám, kterých se mu dostalo, ani loajální z vděčnosti.

Nebyl mu ani věrný proto, že šlo o vzájemně výhodný vztah – loajální byl jen a pouze díky konverzi.

Mezek cítil onu pevnou a nezměnitelnou svrchní vrstvu loajality a lásky, která zabarvovala každíčkový záchvěv a vír Pritcherových citů – vrstvu, kterou mu před pěti lety sám implantoval. Hluboko pod ní se skrývaly stopy po původní zatvrzelé individualitě, netrpělivosti, která nebrala ohledy na pravidla, idealismu – ale i on už je sotva dokázal najít.

Dvěře za ním se otevřely a on se obrátil. Průhledná zeď se zcela zatáhla a tma ustoupila před ostrým světlem atomové energie.

Han Pritcher se usadil na židli, kterou mu Mezek ukázal. Při soukromých audiencích u Mezka se nikdo neklaněl, neklečel ani nepoužíval tituly. Mezek byl pouze „První občan“. Říkalo se mu „pane“. V jeho přítomnosti se sedělo, a pokud jste se k němu náhodou otočili zády, nic se nedělo.

Podle Hana Pritchera to vše svědčilo o tom, jak pevně a sebejistě třímá Mezek otěže moci. A Pritcherovi to naprosto vyhovovalo.

„Včera se mi do rukou dostalo vaše shrnující hlášení. Nebudu popírat, že mi přijde poněkud deprimující, Pritchere.“

Generál zvedl obočí. „Ano, asi tak působí – ale nevím, k jakým jiným závěrům bych mohl dospět. Žádná Druhá Nadace prostě neexistuje, pane.“

Mezek to chvíli zvažoval a potom pomalu zavrtěl hlavou, jak už to udělal mnohokrát předtím: „Jsou tu důkazy Eblinga Mise. Ty prostě nemůžete obejít.“

To nebylo nic nového a Pritcher se proti tomu vůbec neohradil. „Mis byl možná největší psychohistorik Nadace, ale v porovnání s Harim Seldonem byl jen dítě. Když zkoumal Seldonovy práce, uměle jste mu stimuloval myšlení. Možná jste ho zatlačil příliš daleko. Mohl se mýlit. Pane, on se *musel* mýlit.“

Mezek vzdychl a vytrčil svou truchlivou tvář na tenkém stonku krku. „Kéž by tenkrát žil jen o minutu déle. Už už mi chtěl říct, kde se ta Druhá Nadace nalézá. Říkám vám, on to *věděl*. Nemusel jsem se stáhnout. Nemusel jsem čekat a čekat. Tolik promarněného času. Uplynulo už pět let – a nic z toho.“

Pritcher nemohl být vůči slabé touze svého vládce přehnaně kritický; jeho upravený mozek mu to neumožňoval. Namísto toho byl znepokojený;

„tak nějak nespívá. „Ale jak jinak by se to dalo vysvětlit, pane?“ namítl. „Vypravil jsem se na celkem pět cest. Trasy jste naplánoval vy osobně. A já nepominul jediný asteroid. Před třemi sty lety Hari Seldon ze staré Říše údajně založil dvě Nadace, které se měly stát zárodkem nové Říše a nahradit tak tu skomírající. Sto let po Seldonovi se už sláva První Nadace – té, již známe tak důvěrně – roznesla po celé galaxii. A dnes už uplynulo tři sta let – a kde má ta záhadná Druhá Nadace být? Neslyšeli o ní ani v tom nejzapadlejším koutu galaxie.“

„Ebling Mis tvrdil, že zachovávala přísné utajení. Jedině utajení může proměnit její slabost v přednost.“

„Tak hlubokého utajení lze docílit jen v případech, když vůbec neexistuje.“

Mezek na něj upřel své velké oči: pohled to byl pronikavý a zároveň ostražitý. „Ne. Ona opravdu existuje.“ Ukázal na Pritchera kostnatým prstem. „Dojde k mírné změně v taktice.“

Pritcher se zamračil. „Hodláte odletět osobně? To bych vám příliš neradil.“

„Ne, samozřejmě že ne. Odletět budete muset znovu vy – tentokrát už naposledy. Ale krom vás pověřím velením ještě jednoho člověka.“

Rozhostilo se ticho a pak se Pritcher pevným hlasem zeptal: „Koho, pane?“

„Bude to jeden mladík z Kalganu. Bail Channis.“

„V životě jsem o něm neslyšel, pane.“

„Ne, to bych ani nepředpokládal. Ale je bystrý, ambiciózní – a *není* konvertovaný.“

Pritcherova dlouhá brada se jen na okamžik zachvěla. „Nechápu, co je v tom za výhodu.“

„Jedna by se našla, Pritchere. Prokázal jste mi cenné služby. Ale patříte ke konvertovaným. Vaší motivací je jednoduše vynucená bezpodmínečná věrnost mojí osobě. Když jste přišel o svou původní motivaci, přišel jste také o něco, o subtilnější pohnutku, kterou dost dobře nedokážete nahradit.“

„Já to tak necítím,“ ohradil se Pritcher příkře. „Dobře si vzpomínám, jaký jsem byl v dobách, když jsem ještě byl váš nepřítel. Necítím se v žádném ohledu méněcenný.“

„Přirozeně,“ přitakal Mezek a koutky úst se mu stočily do úsměvu. „Váš úsudek v této věci je sotva objektivní. Ale tenhle Channis je ctižadostivý –